

UTVIKLINGSREDEGJØRELSE 2015/2016

1. del

Drøfting og anbefalinger til endret tilbudsstruktur

Behandlet og vedtatt i Faglig råds møte 26. og 27. oktober 2015

Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk

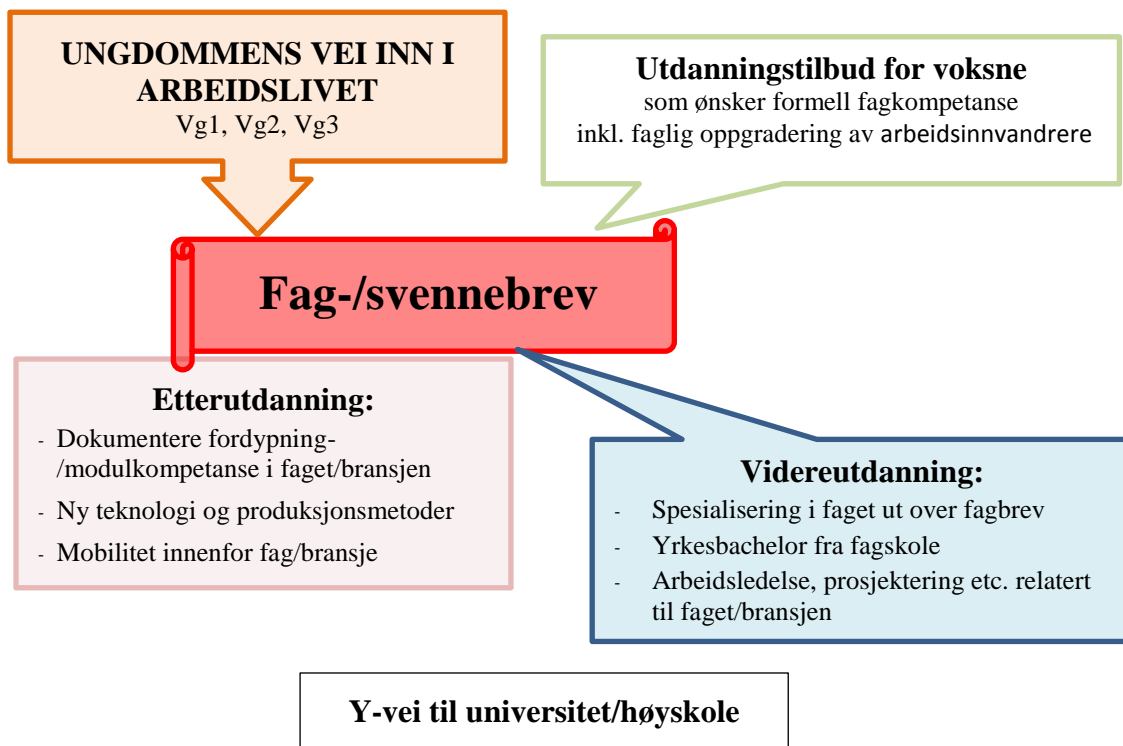
Innhold

1.	INNLEDNING	3
2.	BAKGRUNN OG PROSESS	4
	Rådets medlemmer og mandat	4
	Oppfølging av Melding til Stortinget nr. 20 <i>På rett vei</i> (2012-2013).....	4
	Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk – arbeidet bak anbefalingene.....	5
3.	NÆRINGENS BEHOV OG ØNSKET UTVIKLING	6
4.	TILBUDSSTRUKTUREN - UNGDOMMENS VEI INN I ARBEIDSLIVET	8
5.	HVA TILBUDSSTRUKTUREN IKKE KAN LØSE	10
	Fagutdanningstilbud for voksne	10
	Fagbrev vil ikke dekke alle krav til dokumentasjon av spesialkompetanse	11
	Etter- og videreutdanning	11
6.	BREDE FAG MED FORDYPNING/MODULER.....	12
7.	OM DE ENKELTE FAGENE OG FORSLAG TIL ENDRINGER	13
	Vg2 Anleggsteknikk	13
	Vg2 Byggteknikk.....	13
	Vg2 KEM	15
	Vg2 Overflateteknikk	16
	Vg2 Treteknikk.....	16
	Dagens særløpsfag.....	17
8.	VEDLEGG	20
	Vedlegg 1: Tilbudsstruktur utdanningsprogrammet bygg- og anleggsteknikk (BA)	20
	Vedlegg 2: Mandat og formål for de faglige rådene.....	22
	Vedlegg 3: Mandat for de yrkesfaglige utvalgene.....	24
	Vedlegg 4: Vedtak rådsmøte 10. februar 2015 om gjennomgangen av tilbudsstrukturen.....	25
	Vedlegg 5: Vedtak rådsmøte 2. og 3. juni 2015 om tilbudsstrukturen	26
	Vedlegg 6: Skjematisert tilbudsstruktur med tilhørende arbeidsmarked.....	28
	Vedlegg 7: Innspill om nytt fagbrev i byggdriferteknikk.....	29

1. INNLEDNING

Fag- og yrkesutdanningen i videregående skole er ungdommens vei inn i arbeidslivet. I Norge er videregående skole et offentlig ansvar. Fag- og yrkesopplæring omfatter i tillegg voksne lærlinger og praksiskandidater. Videre foregår det kompetanseheving på arbeidsplassen, samt kursvirksomhet i regi av bransjer og organisasjoner.

Skjematisk kan det fremstilles slik:

Denne utviklingsredegjørelse omfatter strukturen i yrkesfaglig utdanning i videregående skole og inndelingen og omfanget av de ulike fagene. Dagens struktur, se vedlegg 1.

Utdanningsdirektoratet (Udir) har mottatt en rekke forslag til nye fag og endringer av fag i løpet av de siste årene. Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk har besluttet at rådet ikke ønsker å vedta endringer fortløpende, men først bli enige om overordnede forutsetninger og struktur for yrkesutdanningen. I kapitlene 4 og 5 beskrives utfordringene og i kapittel 6 gis forslag til anbefaling om hovedprinsipper.

I kapittel 7 omtales endringsforslagene rådet har mottatt fra Udir eller direkte fra medlemmer i rådet, og rådets foreløpige anbefalinger.

2. BAKGRUNN OG PROSESS

Rådets medlemmer og mandat

Jørgen Leegaard,	leder,	Byggenærings Landsforening (BNL)
Halvor Langseth,	nestleder,	Fellesforbundet
Thomas Norland,	medlem,	Byggenærings Landsforening (BNL)
Anne Jensen,	medlem,	NHO Service
Marie Granøien,	medlem,	Fellesforbundet
Fred Arild Gyldenås,	medlem,	Maskinentreprenørenes Forbund (MEF)
Helge Haukeland,	medlem,	Norsk Arbeidsmandsforbund (NAF)
Jarle Kristoffersen,	medlem,	Fagforbundet
Petter Høglund,	medlem,	Utdanningsforbundet
Marit Lensjø,	medlem,	Skolenes Landsforbund
Ola Ivar Eikebø,	medlem,	KS
Inge Rasmussen,	medlem,	Utdanningsforbundet
Adrian Sørensen,	medlem,	Elevorganisasjonen

Faglig råds mandat, se vedlegg 2.

Oppfølging av Melding til Stortinget nr. 20 På rett vei (2012-2013)

Melding til Stortinget nr. 20 *På rett vei* (2012-2013)¹, som omhandlet videregående skole og særlig yrkesfag, ble behandlet i Stortinget 14. juni 2013. Stortinget sluttet seg til det vesentlige i meldingen².

Regjeringen Solberg har valgt å fortsette arbeidet med gjennomgang av yrkesfagene med grunnlag i Stortingets behandling av denne meldingen.

Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk leverte i februar 2014 sin Utviklingsredegjørelse 2013/2014³ som svar på Utdanningsdirektoratets oppdrag av 18. april 2013.

Et viktig punkt fra stortingsmeldingen var at tilbudsstrukturen i fagopplæringen skulle gjennomgå sammen med partene i arbeidslivet. Dette ble fulgt opp av Kunnskapsdepartementet (KD) i oppdragsbrev nr. 11-14 av 23. april 2014, *Gjennomgå og foreslå endringer i tilbudsstrukturen innen yrkesfaglige utdanningsprogram i samarbeid med partene i arbeidslivet*⁴.

Oppdraget har fire delmål.

1. *Kunnskapsgrunnlag for felles virkelighetsforståelse*
2. *Mer relevante opplæringstilbud i fag- og yrkesopplæringen*
3. *Gjennomgå små og verneverdige fag*
4. *Vurdering av prosesser og prinsipper for styring av tilbudsstrukturen*

¹ se <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-20-20122013/id717308/>

² se <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2012-2013/inns-201213-432/>

³ se <https://fagligerad.files.wordpress.com/2014/06/startpakke-for-ba.pdf>

⁴ se <https://fagligerad.files.wordpress.com/2015/03/1-oppdragsbrev-11-144.pdf>

I tillegg til rådene og SRYs arbeid, har KD nedsatt flere utvalg med deltakere utenfor det formelle partssystemet, til å se på yrkesutdanningen. Utvalgene skal avgi sine innstillinger til de faglige rådene 1. mars 2016.

Et utvalg skal behandle utdanningsprogrammene Teknikk og industriell produksjon (TIP), Elektrofag og Bygg- og anleggsteknikk. Utvalget ledes av konserndirektør HR i Veidekke Hege Dillner.

Mer om utvalgets mandat og sammensetting, se vedlegg 3.

Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk – arbeidet bak anbefalingene

Faglig råd vedtok på møtet 10. februar 2015 en plan for arbeidet med tilbudsstrukturen, se vedlegg 4.

Startpakken fra Udir ble oversendt rådet i mars 2015 og inneholdt statistikk for fagene i utdanningsprogrammet, samt aktuelle utdrag fra rådets Utviklingsredegjørelse 2013/2014.

Faglig råd behandlet tilbudsstrukturen i sine møter 7. april, 2. og 3. juni og 3. september 2015. På møtet 2. og 3. juni drøftet og vedtok rådet sine forutsetninger for det videre arbeidet, se vedlegg 5.

Arbeidsutvalget hadde til møtet 2. og 3. juni utarbeidet en skjematisk oversikt over dagens tilbudsstruktur og det arbeidsmarkedet utdanningene leder til, se vedlegg 6. Denne oversikten ble brukt som utgangspunkt for diskusjonen om hvordan bygg- og anleggsnæringen best kan fremstå som et relevant og attraktivt utdanningsvalg.

Til møtet 26. – 27. oktober forelå det et utkast til utviklingsredegjørelse med anbefalinger til endret tilbudsstruktur til diskusjon og vedtak.

Rådet vedtok å sende sine vurderinger og anbefalinger til alle berørte partsorganisasjoner (fageiere) og be om tilbakemeldinger innen 15. februar 2016, slik at rådet kan ta de med før endelige anbefalinger og utviklingsredegjørelsens del 2 leveres i april 2016.

3. NÆRINGENS BEHOV OG ØNSKET UTVIKLING

Utdanningstilbudene skal gi ungdommen en vei inn i dagens arbeidsliv. De skal også gi nødvendig faglig fundament og motivasjon til å lære mer for å kunne møte ny teknologi og produksjonsmåter i den yrkeskarrieren lærlingen er i starten av. Hva vet vi om fremtidens fagarbeidere i bygg og anlegg?

Høsten 2014 forelå byggenæringens anbefalinger for fremtidens strategiene til Bygg 21⁵. Under kapitlet 5.3 *Prioriterte satsningsområder* omtales fagutdanningen slik:

Pkt 3. Øke andelen medarbeidere med fagutdanning

Utfordringen er å øke attraktiviteten, rekrutteringen og etterspørselen etter fagutdannede håndverkere. Myndighetene må i samarbeid med næringen utvikle en relevant fagutdanning og et utdanningstilbud som fremstår som et attraktivt fundament for jobb, videre utdanning og karriere. For utenlandske arbeidstakere med fagutdanning og/eller yrkespraksis fra hjemlandet må det utvikles en ordning for vurdering, supplering og godkjenning av fagkompetansen.

Pkt 4. Øke tilgangen på relevante spesialister

Utfordringen næringen står overfor knyttet til blant annet klimaendringer, energikrav, urbanisering og industrialisering forutsetter flere fagspesialister i fag og prosess. De ulike utdanningsinstitusjonene, næringen og organisasjonene må utvikle og rekruttere til relevante etter- og videreutdanningstilbud for alle fag og profesjoner.

Bygg21 foreslår derfor blant annet disse tiltakene:

Sikre rekruttering til byggenæringen

Det er viktig å bekjentgjøre byggenæringen som en attraktiv arbeidsgiver for fremtiden. Det må jobbes systematisk mot å få til bedre lærlingeordninger og at bruk av lærlinger blir et krav i offentlige prosjekter. Ulike utdanningsveier til en yrkeskarriere i byggenæringen må synliggjøres og kommuniseres, og mulighetene for et mer integrert utdanningsløp, spesielt fra fagutdanning til høyere utdanning bør utredes (Y-veien).

Øke fagskolenes anseelse og utvikle ledere med fagarbeiderbakgrunn

Kompetente fagarbeidere er en viktig ressurs også på ledelsessiden. Det har stor verdi å rekruttere disse til slike oppgaver.

For anleggsnæringen er det ikke utarbeidet en tilsvarende samlet næringsstrategi som rådet har kunnet støtte seg til. Fra Statens vegvesen har rådet fått innspill om økt behov for dokumentert spisskompetanse ved utsetting av oppdrag. Dette er blant annet bakgrunnen for forslag om egne fag i drift og vedlikehold av vei, veisikring mv.

Nasjonal transportplan⁶ legger opp til økt anleggsvirksomhet knyttet til både vei og bane. Forventede "varmere, våtere, villere" klima gjør at mange kommunaltekniske anlegg (blant annet vann- og avløpssektoren) må oppgraderes.

⁵ se <http://www.bygg21.no/globalassets/dokumenter/bygg21-strategien.pdf>

⁶ se <https://www.regjeringen.no/no/tema/transport-og-kommunikasjon/nasjonal-transportplan---ntp/id2076326/>

Rådgivende Ingeniørers Forening (RIF) utarbeidet i 2010 rapporten *State of the Nation*⁷. Her tydeliggjøres et vedlikeholdsetterslep på mer enn 800 milliarder kroner innenfor infrastruktur. Rapporten dokumenterer også at offentlige bygg og anlegg ikke klarer å møte fremtidens utfordringer hvis myndighetene fortsetter å drifte, vedlikeholde og investere som i dag.

RIF har utarbeidet en oppdatert rapport i 2015 som viser at myndighetenes bevilgninger fortsatt ikke gir forventede resultater og norske at bygg og anlegg nå har et vedlikeholdsetterslep på over 2600 milliarder kroner.

Det vil derfor være et økende behov for fagarbeidere og arbeidskraft til anleggsbransjen i årene fremover.

I august 2014 overleverte en samlet bygg- og anleggsnæring rapporten *Enkelt å være seriøs*⁸ om en ny sentral godkjenning til kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner. Forslagene er under politisk behandling i berørte departement og i Stortinget.

Noen av forslagene berører fagutdanningen. I rapportens forslag om moduler i sentral godkjenning er det i Modul 2, (arbeider uten krav om søknad) lagt inn krav til fag-/svennebrev i utførerleddet;

Modul 2

Omfatter rehabilitering, ombygging og tilbygg (ROT-markedet) og andre foretak som ikke trenger ansvarsrett, bør være godkjenning av foretak som skal utføre tiltak utenom plan- og bygningslovens krav om ansvarsrett. Denne modulen er basert på faglige kvalifikasjoner (i hovedsak tilsvarende godkjenningsområdene etter plan- og bygningsloven, særlig rettet mot fag-/svennebrev som kvalifikasjonskrav).

I denne forbindelse foreslås det opprettet et nasjonalt kvalifikasjonsregister og at kvalifikasjoner skal påføres ID-kortet (nå døpt om til HMS-kort). Dette omtales i rapportens kapittel 4.2.

4.2 Register for kvalifikasjoner

Som følge av at utvalget foreslår at kvalifikasjoner skal være del av ID-kortet, mener utvalget at det også må det opprettes et sentralt offentlig register som registrerer de kvalifikasjonene som skal følge person og ID-kort. I denne omgang vil utvalget foreslå å begrense registreringen til å omfatte formell utdanning som er relevant for byggenæringen, her tenkt fag-/svennebrev i et lærefag, fagskole-, mesterbrev i et mesterfag, og bachelor- og masterutdanning. I tillegg må det registreres de kurs som er forutsetning for å kunne utføre arbeider, og de lovpålagte krav til kvalifikasjoner som elektro og sprengning har i dag gjennom Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB).

Det foreslås også en egen modul for godkjente lærebedrifter (Modul 4).

Utvalget foreslår at foretak som er godkjente opplæringsbedrifter skal kunne få denne godkjenningen synliggjort som en del av den sentrale godkjenningen, som tilleggsmodul.

---

⁷ se <http://www.rif.no/om-rif/state-of-the-nation/>

⁸ se <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/Enklere-a-vare-serios-i-byggenaringen/id766142/>

De siste årene har rådet registrert økende oppmerksomhet fra byggherrer og oppdragsgivere om krav til kompetanse og lærlingeklausul, i kampen mot useriøsitet og for kvalitet og innovasjon. Her har blant andre Statsbygg⁹, Statens vegvesen og Skien/Telemark-vedtakene¹⁰ (Skien kommune og Telemark fylke) gått foran i å sette krav. Statsbygg har i sine krav nå sagt at det i alle utførelsesentrepriser skal minst være 40 % fagarbeidere og minst 5 % lærlinger av produserte timer.

Ut fra kjent informasjon og kunnskap forventer Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk økt etterspørsel etter fagutdannede i bygg- og anleggsnæringen.

Rådet tar derfor som utgangspunkt at nedgangen i søkertall vi har opplevd de siste årene, vil snu til oppgang.

Det vil også være økt etterspørsel etter tilpasset fagutdanning fra de mange uten formell fagutdanning som allerede arbeider i næringen, samt fra arbeidsinnvandrere med ulik fagutdanning og praksis fra hjemlandet.

4. TILBUDSSTRUKTUREN - UNGDOMMENS VEI INN I ARBEIDSLIVET

Fagutdanningen skal ivareta mange ønsker fra samfunnet, bedriftene og de utdanningssøkende. Ønskene vil av og til være motstridende, eller ikke la seg håndtere innenfor samme utdanningsløp/tilbudsstruktur. Med vedtaket om *Tilbudsstrukturen – forutsetninger og utgangspunkt* (vedlegg 5) valgte rådet å avgrense, eller kanskje rettere sagt prioritere, diskusjonen til utfordringene med å gi ungdommene en god og attraktiv vei inn i det arbeidslivet som utdanningsprogrammet utdanner til.

Ungdom som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, har etter søknad rett til tre års heiltids videregående opplæring etter opplæringslova § 3-1. Tilbudsstrukturen må derfor bygge på kompetansen fra grunnskolen.

Det er viktig at de elever som kommer inn på yrkesfag er kvalifiserte. Dette må være barne- og ungdomsskolens ansvar.

Hovedmodellen for utdanningstilbudene frem til fag-/svennebrev er 2 år i skole (Vg1/Vg2) og 2 år som lærling (Vg3). Skoleopplæringen må vektlegge grunnleggende bransjekunnskaper (materialkunnskap, bransjelære) og ferdigheter (HMS, verktøybruk, arbeidets utførelse og organisering) slik at eleven skal være forberedt og motivert til å fungere på arbeidsplassen som lærling.

Elever på ungdomsskolen har generelt begrenset innsikt i arbeidslivet og ulike yrker. I rekrutteringsøyemed vil bygg- og anleggsnæringen være tjent med å fremstå som et samlet tilbud, men som har mange valgmuligheter både i utdanningsløpet og senere i arbeidslivet (karrieremuligheter). Rådet ønsker derfor å beholde dagens inngang til bygg-

⁹ se f.eks. <http://www.bygg.no/article/1247951>

¹⁰ se f.eks. http://frifagbevegelse.no/arbeidsliv/dette_er_telemarksmodellen_365339.html

og anleggsteknikk med et samlet Vg1. Rådet har på det nåværende tidspunkt ikke tatt stilling til om læreplanen for Vg1 bygg- og anleggsteknikk bør endres på ett eller flere områder.

Tidligere har rådet understreket at Vg1 ikke skal være et år med vekt på yrkesveiledning eller "smakebits-pedagogikk". Rådet har uttrykt bekymring for det yrkesfaglige tilbudet til særlig de elevene som allerede har gjort sitt yrkesvalg. Det er viktig at de som har bestemt seg for lærefag, kan få lov til å arbeid i dette lærefaget allerede i Vg1.

Vg1 er et krevende år for skolene og lærerne på grunn av elevene sine ulike forutsetninger og interesser. Læreplanen vil nødvendigvis måtte være generell med stor muligheter for lokal tilpasning, både ut fra elevenes interesser og ut fra det lokale arbeidslivets behov. Det er en generell utfordring at skolene stort sett bare har lærere med fagbakgrunn fra de største lærefagene. Bedrifter som rekrutterer til de mindre lærefagene må derfor ofte være mer aktive inn i skolene for å få søkere.

Elever som går ut av ungdomsskolen har jevnt over lite erfaring fra praktisk arbeid. Grunnskolen er akademisert i den forstand at det ikke er opplæring i håndverksferdigheter eller andre ferdigheter som ikke har klasserommet som læringsarena. Praktisk arbeid er ellers også ofte lite til stede i dagens oppvekstmiljø.

Rådet har vedtatt å arbeide videre med et forslag om et valgfritt *Forberedende yrkesfag* mellom ungdomsskolen og Vg1. Det er tenkt som et tilbud for å gi de mest usikre elevene en mulighet til utprøving av ulike yrkesfag uten å måtte velge utdanningsprogram.

Tiden som lærling (Vg3) er og vil være den viktigste tiden for læring av selve yrkesutøvelsen. Yrkesrelevansen er sikret ved at opplæringen skjer som en del av ordinær produksjon i bedriftene.

Bekymringen er at det blir for mye produksjon og for lite kunnskap. Den yrkesteoretiske forståelsen, forklaringen på hvorfor arbeidet utføres slik det gjør og konsekvensene av avvik, kan fort prioriteres bort i en hektisk hverdag. Kravet om en yrkesteoretisk eksamen før fagprøven er for å kvalitetssikre at bedriftene faktisk gir slik opplæring.

Ønsket om vekslingsløp mellom skole (Vg2) og bedrift (Vg3) og om en forskriftsfestet periode med opplæring i skole/kompetansesenter for lærlinger med 1+3 løp, er motivert av den samme utfordringen.

Fagutdanningen må framstå som robust i arbeidsmarkedet, dvs. gi relevans i et livsløpsperspektiv med forventet teknologisk og strukturell utvikling og konjunktursvingninger. Dette er et argument for brede fag.

Det er ofte en utfordring å innarbeide ny teknologi og produksjonsprosesser i etablerte fag. Eierne av fagene vil gjerne beholde sin gamle fagidentitet og særegenheter, mens de som arbeider med nye løsninger, ofte ønsker et nytt fag for å framstå som spesielle og moderne.

5. HVA TILBUDSSTRUKTUREN IKKE KAN LØSE

Kort oppsummert skal tilbudsstrukturen løse oppgaven med gi ungdommer en bred og robust fagutdanning som grunnlag for livslangt arbeid og utvikling, til tross for at dagens bedriftsstruktur og arbeidsmarked er svært spesialisert. Det er umulig alene. Fagutdanningen for ungdom (tilbudsstrukturen) må suppleres med andre utdanningstilbud.

Fagutdanningstilbud for voksne

Bygg- og anleggsnæringen rekrutterer mange voksne med ulik utdanningsbakgrunn og/eller arbeidserfaring fra andre bransjer. Mobiliteten over grensene er stor. De med relevant fagutdanning fra andre land, vil i de fleste tilfeller også ha behov for opplæringstilbud i særegne norske krav, byggeskikk og organisering av arbeidet. I enkelte fag er det et stort innslag arbeidstakere uten kompetanse tilsvarende fag-/svennebrev i arbeid. Bygg21-strategien har *Øke andelen medarbeidere med fagutdanning* som et prioritert satsningsområde.

De som ikke har brukt opp ungdomsretten, har etter søknad rett på offentlig utdanningstilbud etter Opplæringslova § 4A-3 *Rett til vidaregående opplæring for voksne*. For alle andre gjelder ingen rett, men de har muligheter til å oppnå fagbrev via to veier, som voksenlærling eller som praksiskandidat.

Voksenlærling er den som har inngått og fått godkjent *lærekontrakt eller opplæringskontrakt som inneheld unntak fra den fastsette opplæringsordning* etter opplæringslova § 3-3. Generelt blir alle som har fått læreplass uten å ha opplæringsrett etter loven og/eller ikke har gått tilhørende Vg1/Vg2, omtalt som voksenlærling.

Praksiskandidat er en rett de med *allsidig praksis i faget som er 25 prosent lengre enn den fastsette læretida*, har til å avlegge fagprøve etter opplæringslova § 3-5 *Fag- og sveineprøve utan læreforhold og skole*.

Innen bygg- og anleggsteknikk er det mange voksenlærlinger og avlagte fag-/svenneprøver fra praksiskandidater, men med store variasjoner fra fag til fag.

I tariffoppgjøret 2014 ble partene enige om en felles henvendelse til Kunnskapsdepartementet om *Sterkere tiltak for å styrke opplæring i norsk språk og sikre flere mulighet til fagutdanning* hvor et av ønskene var klarere føringer for fylkeskommunens ansvar til å gi opplæringstilbud til voksne uten rett til videregående opplæring. I sitt svar skriver statsråd Isaksen at *Dette er innspill vi vil vurdere nærmere i den perioden vi nå er inne i*. Kunnskapsdepartementet gav Vox i oppdrag å gjennomføre en undersøkelse for å vurdere omfanget av behovet for norskopplæring. Den var ferdig i august 2015¹¹. Vox har fått utvidet oppdrag slik at bedriftene kan søke om norskopplæring for arbeidsinnvandrere.

Det er stort behov for å få etablert gode og tilpassede utdanningstilbud for de som kan avlegge fag-/svenneprøve som praksiskandidat, inklusive språkopplæring for ikke-skandinaviske arbeidsinnvandrere.
---

¹¹ se <http://www.vox.no/statistikk-og-analyse/publikasjoner/norsk-pa-arbeidsplassen/>

Fag-/svennebrev vil ikke dekke alle krav til dokumentasjon av spesialkompetanse

Det er grunn til å forvente økende krav om dokumentasjon av formell kompetanse fra myndighetene, jamfør det pågående arbeidet med Ny Sentral Godkjenning, og/eller fra oppdragsgiver/bestiller. Fag-/svennebrev fra brede fag vil dokumentere en generell kompetanse for faget/bransjen, men kan ikke alene dekke krav til dokumentasjon på kompetanse innenfor spesialiserte arbeidsoppgaver. Dokumentert arbeidserfaring (realkompetanse) og tilleggs-/spesialistopplæring med kortere eller lengre kurs/utdanninger må komme i tillegg slik vi kjenner det fra andre yrker/profesjoner.

Dersom en ønsker offentlig godkjente utdanninger, vil det være naturlig å se mot NOKUT som godkjenningsorgan for læreplan/kompetansemål og (nye) fagskolen som tilbyder. Videregående skole kan også være aktuell for enkelte utdanningstilbud.

Alternativet er at næringslivet selv organiserer opplæringstilbudene ut fra bransjestandarder utviklet i partsamarbeid. Våtromsnormen¹² og Varme arbeider¹³ er eksempler på slik bransjestandardisert opplæring/sertifisering.

Partene og myndighetene må utrede hvem som bør godkjenne/kvalitetssikre nødvendig tilleggsopplæring og hvem skal tilby den.

Dette er i tråd med prioriterte satsningsområder i Bygg21-strategien, *Mer systematisk etter- og videreutdanning*. Anlegg har også tilsvarende behov.

Etter- og videreutdanning

Utdanningsprogrammet fram til fag-/svennebrev er 4 / 4½ år hvor av minst halvparten av opplæringen skjer som lærling i bedrift. Med en bred inngang (ett Vg1) basert på kompetansen fra ungdomskolen i kombinasjon med ønsket om brede fag, blir resultatet nødvendigvis at kompetansen til nyutdannet fagarbeider/svenn ikke vil være uttømmende i fagets bredde og dybde. Det må vi akseptere. Den nyutdannede vil i tillegg til generelle kunnskaper og ferdigheter i faget, ha særskilte ferdigheter/erfaringer ut fra arbeidsområdet i læretiden.

Et bredt sammensatt utvalg leverte i desember 2014 sin utredning om fagskolen, NOU 2014:14 *Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg*¹⁴. Regjeringen vil følge opp med en melding til Stortinget i 2016.

I et samarbeid mellom næringen og Riksantikvaren er det igangsatte prosjekter med videreutdanning og spesialisering i bygningsvern på Fagskolen Innlandet¹⁵.

Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk forutsetter at partene og myndighetene/politikerne samarbeider tett for å utvikle gode og hensiktsmessige etter- og videreutdanningstilbud for å gi den enkelte arbeidstaker nødvendig mobilitet mellom de ulike fordypnings-/modulområdene i faget/bransjen og behov/ønsker om spesialisering ut over fag-/svennebrev.

¹² se <https://no.wikipedia.org/wiki/V%C3%A5tromsnorm>

¹³ se <http://www.brannvernforeningen.no/Sertifisering/Varme-arbeider>

¹⁴ se <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2014-14/id2353524/>

¹⁵ se http://utdanning.no/utdanning/roros.fagskolen-innlandet.no/bygningsvern_deltid

6. BREDE FAG MED FORDYPNING/MODULER

Fagutdanningen må være solid og robust slik at den er relevant i et livsløpsperspektiv med forventet teknologisk og strukturell utvikling og konjunktursvingninger. For rådet er det derfor viktig at fagene har den nødvendige bredde. Samtidig må utdanningen kunne ta opp i seg ny teknologi og endrede produksjonsprosesser i arbeidslivet. Rådet ønsker derfor en kombinasjon av brede fag som gir inngangen til arbeidslivet og fordypningsmoduler som gir nødvendig fleksibilitet i læretiden.

Rådets anbefaling:

Felles Vg1 bygg- og anleggsteknikk for hele utdanningsprogrammet.

Hovedmodell: Vg1 og Vg2 i skole + Vg3 i bedrift, dvs. 2 (2,5) år som lærling der fordypnings-/modulområdet utgjør del av arbeidsområdet i læretiden.

Felles læreplan Vg2 og Vg3 for å legge til rette for vekslingsløp i lærefag som ønsker det..

Særløp i dagens form utgår, men videreføres som fag med felles læreplan Vg2 og Vg3 (1 + 3 løp) hvor læringen i bedrift suppleres med obligatorisk yrkesteoretisk utdanning tilknyttet ett eller flere kompetansesenter.

Bestått yrkesteoretisk eksamen i faget, og fag-/svenneprøve tilpasset det fordypnings-/modulområdet hvor lærlingen har arbeidet, gir fag-/svennebrev i lærefaget.

I tillegg til fag-/svennebrevet utstedes et vitnemål hvor det i tillegg til karakterer i avsluttende eksamener i fellesfag, yrkesteoretisk eksamen og fag-/svenneprøve, påføres fordypnings-/modulområdet i læretiden.

7. OM DE ENKELTE FAGENE OG FORSLAG TIL ENDRINGER

Rådet brukte en visualisert oversikt av arbeidsmarkedet som innfallsvinkel til diskusjonene om tilbudsstrukturen for dagens Vg2 og Vg3, se vedlegg 6.

Rådet har tatt utgangspunkt i dagens Vg2-struktur for bestillingene til fageierne.

Vg2 Anleggsteknikk

kvalifiserer i dag til 5 lærefag; anleggsmaskinførerfaget, fjell- og bergverksfaget, vei- og anleggsfaget, banemontørfaget og asfaltfaget.

Det foreligger søknad om 3 nye lærefag; anleggssørleggerfaget, veirekkverksfaget, boreriggoperatør, samt at States vegvesen har uttrykt ønske om en egen fagutdanning for drift og vedlikehold av vei.

Rådets anbefaling:

Fagbrev i ett anleggsgfag, eller i flere av ovennevnte fagene.

Vg2 anleggsteknikk i skole.

Rådet ber fageierne (Entreprenørforeningen bygg og anlegg (EBA), MEF og NAF) arbeide videre med å definere fordypnings-/modulområdene for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen.

Videre ber rådet partene drøfte omfang og innhold i den obligatoriske yrkesteoretiske utdanningen eventuelt tilknyttet kompetansesentre.

Plassering av kompetansesentrene vil også være av interesse, hvilke fylker og hvilke videregående skoler.

Vg2 Byggteknikk

kvalifiserer i dag til 4 lærefag; betongfaget, murerfaget, tømrefaget og stillasfaget.

I diskusjonen her det fremkommet ønske om at betongfaget, murerfaget og tømrefaget får egne Vg2, eller rettere sagt en læreplan for Vg2 og Vg3 tilpasset vekslingsløp.

Det foreligger søknad fra BNL om byggmontasjefag som nytt lærefag og BNL ønsker vurdert hvordan bygginnredning (systemvegger, systemhimlinger, mv) kan være modul i enten nytt montasjefag eller modul i tømrefaget.

Rådets anbefaling:

Fagbrev i betongfaget.

Vg2 for betongfaget.

Felles læreplan for Vg2 og Vg3 tilpasset både Vg2 i skole + Vg3 som lærling eller som et vekslingsløp.

Er grunnlaget for eget Vg2 ikke tilstede, skal det være søkbart 1 + 3 tilbud med obligatorisk yrkesteoretisk (programfag) utdanning og annen oppfølging fra kompetansesenter, som skal være videregående skole med Vg2 tilbud i betongfaget.

Rådet ber fageierne (Fellesforbundet, NAF, Betongelementforeningen og EBA) arbeide videre med å definere fordypnings-/modulområdene for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen.

Rådet ber videre fageierne drøfte om byggmontasje kan bli del av betongfaget eller om det bør opprettes nytt lærefag, byggmontasjefag.

Dersom det etter fageiernes oppfatning ikke er aktuelt med eget fag for byggmontasje ber rådet fageierne å drøfte om byggmontasje også skal kunne være del av (modul i) tømrerfaget og murerfaget.

Svennebrev i tømrerfaget.

Vg2 for tømrerfaget.

Felles læreplan for Vg2 og Vg3 tilpasset både Vg2 i skole + Vg3 som lærling eller som et vekslingsløp.

Rådet ber fageierne (Fellesforbundet, Byggmesterforbundet, Boligprodusentene og EBA) arbeide videre med å definere fordypnings-/modulområdene for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen.

Svennebrev i murerfaget

Vg2 for murerfaget.

Er grunnlaget for eget Vg2 ikke tilstede, skal det være søkbart 1 + 3 tilbud med obligatorisk yrkesteoretisk (programfag) utdanning og annen oppfølging fra kompetansesenter, som skal være videregående skole med Vg2 tilbud i murerfaget.

Plassering av Vg2 tilbud/kompetansesentrene vil også være av interesse, hvilke fylker og hvilke videregående skoler.

Rådet ber fageierne (Fellesforbundet, EBA og Norske Murmestres Landsforening) arbeide videre med å definere fordypnings-/modulområdene for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen, og med omfang og innhold i den obligatoriske yrkesteoretisk utdanningen tilknyttet kompetansesenter.

Fagbrev i stillasfaget

Stillasfaget utdanner til både bygg, industri og offshoreinstallasjoner. Rådet tar kontakt med Faglig råd for teknikk og industriell produksjon for videre diskusjon om tilbudsstruktur og fagets plassering.

Rådet ber fageierne (Fellesforbundet, NAF, Norsk Industri og BNL) arbeide videre med å definere fordypnings-/modulområdene for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen, og med omfang og innhold i den obligatoriske yrkesteoretisk utdanningen tilknyttet kompetansesenter.

Vg2 KEM

kvalifiserer i dag til 3 lærefag; rørleggerfaget, tak- og membrantekkerfaget og ventilasjons- og blikkenslagerfaget.

Rørentreprenørene Norge har søkt om eget Vg2 for rørleggerfaget (Vg2 Rørteknikk).

Forslag til anbefaling:

Svennebrev i rørleggerfaget.

Vg2 for rørleggerfaget.

Felles læreplan for Vg2 og Vg3 (2½ år) tilpasset både Vg2 i skole + Vg3 som lærling eller som et vekslingsløp.

Rådet ber fageierne (Fellesforbundet og Rørentreprenørene) arbeide videre med å definere fordypnings-/modulområdene for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen.

Svennebrev i ventilasjons- og blikkenslagerfaget.

Vg2 for ventilasjon- og blikkenslagerfaget.

Er grunnlaget for eget Vg2 ikke tilstede, skal det være søkbart 1 + 3 tilbud med obligatorisk yrkesteoretisk (programfag) utdanning og annen oppfølging fra kompetansesenter, som skal være videregående skole med Vg2 tilbud i ventilasjon og blikkenslagerfaget.

Plassering av Vg2 tilbud/kompetansesentrene vil også være av interesse, hvilke fylker og hvilke videregående skoler.

Rådet ber fageierne (Fellesforbundet, Ventilasjon- og Blikkenslagerbedriftenes Landsforbund) arbeide videre med å definere fordypnings-/modulområdene for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen, og med omfang og innhold i den obligatoriske yrkesteoretisk utdanningen tilknyttet kompetansesenter.

Fagbrev i tak- og membrantekkerfaget.

Vg2 for tak- og membrantekkerfaget.

Er grunnlaget for eget Vg2 ikke tilstede, skal det være søkbart 1 + 3 tilbud med obligatorisk yrkesteoretisk (programfag) utdanning og annen oppfølging fra kompetansesenter, som skal være videregående skole med Vg2 tilbud i tak- og membrantekkerfaget.

Plassering av Vg2 tilbud/kompetansesentrene vil også være av interesse, hvilke fylker og hvilke videregående skoler.

Rådet ber fageierne (Fellesforbundet og Takentreprenørenes forening) arbeide videre med å definere fordypnings-/modulområdene for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen, og med omfang og innhold i den obligatoriske yrkesteoretisk utdanningen tilknyttet kompetansesenter.

Vg2 Overflateteknikk

kvalifiserer til 3 lærefag; malerfaget, industrimalerfaget og renholdsoperatørfaget

Forslag til anbefaling:

Svennebrev i malerfaget.

Vg2 for malerfaget.

Er grunnlaget for eget Vg2 ikke tilstede, skal det være søkbart 1 + 3 tilbud med obligatorisk yrkesteoretisk (programfag) utdanning og annen oppfølging fra kompetansesenter, som skal være videregående skole med Vg2 tilbud i malerfaget.

Plassering av Vg2 tilbud/kompetansesentrene vil også være av interesse, hvilke fylker og hvilke videregående skoler.

Rådet ber fageierne (Fellesforbundet og Maler- og byggtapetsermestrenes Landsforbund) arbeide videre med å definere fordypnings-/modulområdene for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen, og med omfang og innhold i den obligatoriske yrkesteoretisk utdanningen tilknyttet kompetansesenter.

Industrimalerfaget

Rådet tar kontakt med Faglig råd for teknikk og industriell produksjon for å diskutere mulig overføring til utdanningsprogrammet TIP.

Renholdsoperatørfaget, se byggdrifterfaget

Vg2 Treteknikk

kvalifiserer til 3 lærefag; trevare- og bygginnredningsfaget, trelastfaget og limtreproduksjonsfaget.

BNL har søkt om å slå sammen snekkerfagene i design og håndverk og bygg- og anleggsteknikk. I tillegg ønsker BNL å drøfte om det er ønskelig å ta med industriell møbelproduksjon fra utdanningsprogrammet TIP i en slik sammenslåing.

Rådets anbefaling:

Fagbrev i treindustrifaget.

Vg2 for treindustrifaget.

Faget vil omfatte dagens limtrefag, dagens snekkerfag i bygg og anlegg, design og håndverk og teknikk og industriell produksjon og dagens trelastfag.

Rådet tar kontakt med Faglig råd for design og håndverk for å avklare om møbelsnekkerfaget kan inngå i nytt treindustrifag under bygg- og anleggsteknikk.

Rådet tar kontakt med Faglig råd for teknikk og industriell produksjon for å avklare om industriell møbelproduksjon kan inngå i nytt treindustrifag under bygg- og anleggsteknikk.

Rådet vil ta initiativ til å drøfte om faget, sammenslått og plassert i bygg og anlegg, kan ha tre råd som fageiere, det vil si at endringer beror på enighet mellom de tre faglige rådene.

Er grunnlaget for eget Vg2 ikke tilstede skal det være søkbart 1 + 3 tilbud med obligatorisk yrkesteoretisk (programfag) utdanning og annen oppfølging fra kompetansesenter, som skal være videregående skole med Vg2 tilbud i treindustrifaget.

Plassering av Vg2 tilbud/kompetansesentrene vil også være av interesse, hvilke fylker og hvilke videregående skoler.

Rådet ber fageierne (Fellesforbundet, Industri Energi, Norsk Trevare, Treindustrien, Byggevarerindustriens Forening og Norsk Industri) arbeide videre med å definere fordypnings-/modulområdene for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen, og med omfang og innhold i den obligatoriske yrkesteoretisk utdanningen tilknyttet kompetansesenter.

Dagens særløpsfag

som hører inn under utdanningsprogrammet er steinfaget, byggdrifterfaget, isolatørfaget, glassfaget og feierfaget.

I Faglig råd for naturbruk har det vært diskusjon om idrettsanleggsgartnerfaget i forhold til byggdrifterfaget.

I tillegg ønsker BNL at anleggsgartnerfaget overføres til bygg- og anleggsteknikk fra utdanningsprogrammet naturbruk.

Rådets anbefaling:

Rådet tar kontakt med Faglig råd for naturbruk for å drøfte anleggsgartnerfagets plass i tilbudsstrukturen.

Dersom rådet er at faget flyttes til bygg og anlegg må det drøftes om faget skal inngå i Vg2 anleggsteknikk eller beholde et eget Vg2 anleggsgartner.

Er grunnlaget for eget Vg2 ikke tilstede, skal det være søkbart 1 + 3 tilbud med obligatorisk yrkesteoretisk (programfag) utdanning og annen oppfølging fra kompetansesenter, som skal være videregående skole med Vg2 tilbud i anleggsgartnerfaget.

Plassering av Vg2 tilbud/kompetansesentrene vil også være av interesse, hvilke fylker og hvilke videregående skoler.

Rådet ber fageierne (Fellesforbundet, NAF, Norske Anleggsgartnere – miljø og landskapsentreprenører og BNL) arbeide videre med å definere fordypnings-/modulområdene for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen, og med omfang og innhold i den obligatoriske yrkesteoretisk utdanningen tilknyttet kompetansesenter.

Partene NAF, Fagforbundet og NHO Service har drøftet byggdrifter- og renholdsfagets fremtid og har sendt rådet innspill om hvordan disse to fagene kan inngå i nytt lærefag, Byggdriferteknikk (drifts- og vedlikeholdsteknikk), se vedlegg 7. De tre parter ønsker at det nye lærefaget har følgende moduler; renhold (Renholdsoperatør), skadesanering (Skadesanerer), byggdrift Byggdrifter og idrettsanlegg (Idrettsoperatør).

Rådets anbefaling:

Fagbrev i byggdriferteknikk (drifts- og vedlikeholdsteknikk)

Det nye lærefaget vil da omfatte dagens byggdrifterfag og dagens renholdsoperatørfag.

Rådet tar kontakt med Faglig råd for naturbruk for å avklare om idrettsanleggsfaget kan inngå i et slikt nytt lærefag.

Rådet ber fageierne (NAF, Fagforbundet, NTL, EBA, KS, Norsk Eiendom og NHO Service) arbeide videre med å definere fordypnings-/modulområdene for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen, og med omfang og innhold i den obligatoriske yrkesteoretisk utdanningen tilknyttet regionalt kompetansesenter.

Plassering av kompetansesentrene vil også være av interesse, hvilke fylker og hvilke videregående skoler.

Fagbrev i feierfaget

Vg1 bygg- og anleggsteknikk og 3 år som lærling med obligatorisk yrkesteoretisk utdanning ved/tilknyttet nasjonalt kompetansesenter (Norsk Brannskole).

Rådet ber fageierne (Fagforbundet og KS) arbeide videre med å definere eventuelle fordypnings-/modulområder for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen, og med omfang og innhold i den obligatoriske yrkesteoretisk utdanningen tilknyttet kompetansesenter.

Plassering av kompetansesentrene vil også være av interesse, hvilke fylker og hvilke videregående skoler.

Fagbrev i steinfaget

Vg1 bygg- og anleggsteknikk og 3 år som lærling med obligatorisk yrkesteoretisk utdanning ved/tilknyttet nasjonalt kompetansesenter.

Rådet ber fageierne (Fellesforbundet, NAF og Norsk Industri) arbeide videre med å definere fordypnings-/modulområdene for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen, og med omfang og innhold i den obligatoriske yrkesteoretisk utdanningen tilknyttet kompetansesenter.

Plassering av kompetansesentrene vil også være av interesse, hvilke fylker og hvilke videregående skoler.

Fagbrev i Isolatørfaget

Isolatører arbeider hovedsakelig tilknyttet metalkonstruksjoner og petroleumsnæringen. Rådet tar kontakt med Faglig råd teknikk og industriell produksjon for å drøfte isolatørfagets plass i tilbudsstrukturen.

Dersom rådet blir at faget fortsatt skal tilhøre utdanningsprogrammet bygg- og anleggsteknikk, anbefales:

Vg1 bygg- og anleggsteknikk og 3 år som lærling med obligatorisk yrkesteoretisk utdanning ved/tilknyttet nasjonalt kompetansesenter.

Rådet ber fageierne (Fellesforbundet og Norsk Industri) arbeide videre med å definere fordypnings-/modulområdene for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen, og med omfang og innhold i den obligatoriske yrkesteoretisk utdanningen tilknyttet kompetansesenter.

Plassering av kompetansesentrene vil også være av interesse, hvilke fylker og hvilke videregående skoler.

Fagbrev i Glassfaget

Vg1 bygg- og anleggsteknikk og 3 år som lærling med obligatorisk yrkesteoretisk utdanning ved/tilknyttet nasjonalt kompetansesenter.

Rådet ber fageierne (Fellesforbundet og Glass og Fasadeforeningen) arbeide videre med å definere fordypnings-/modulområdene for å sikre tilstrekkelig bredde og dybde i utdanningen, og med omfang og innhold i den obligatoriske yrkesteoretisk utdanningen tilknyttet kompetansesenter.

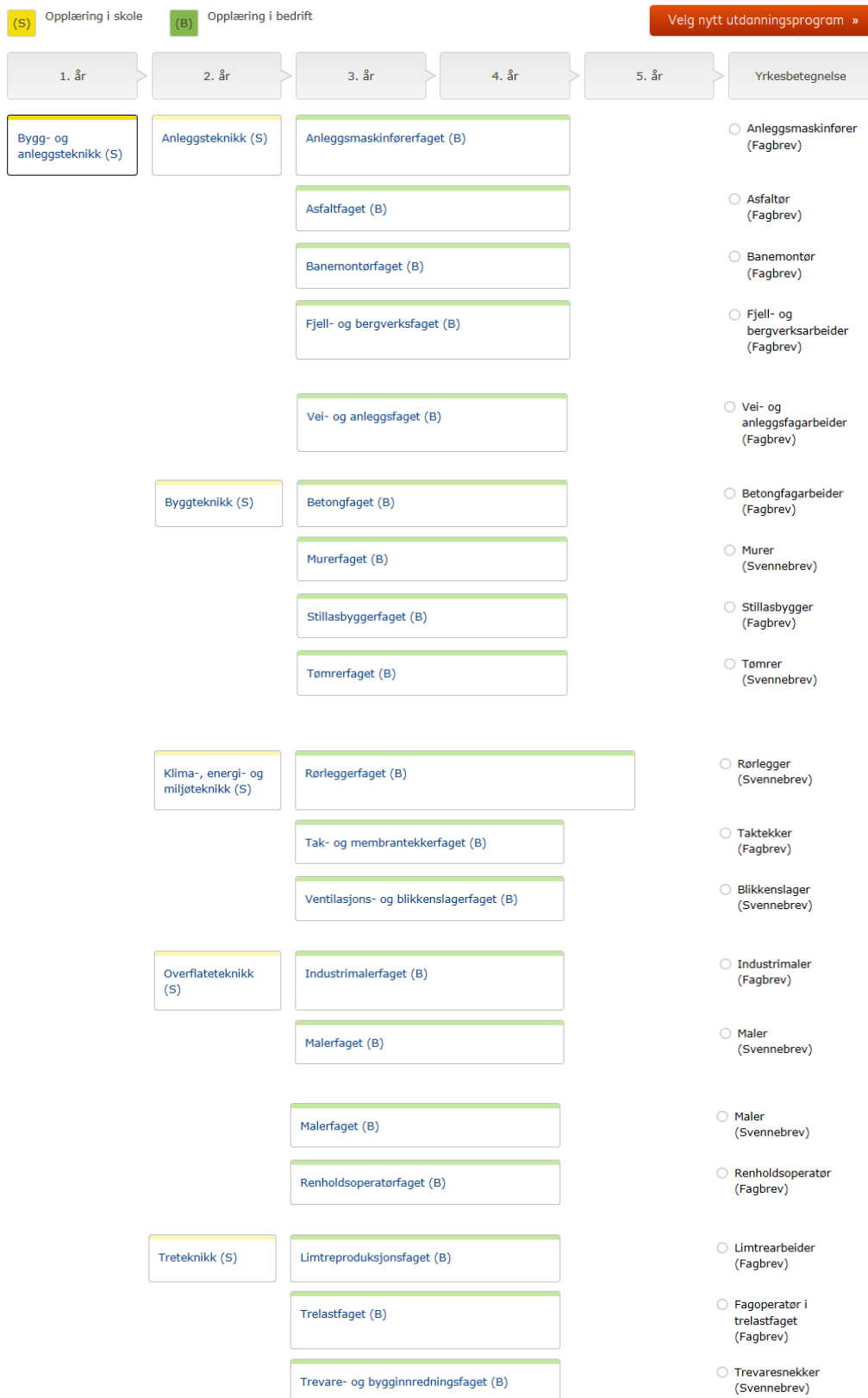
Plassering av kompetansesentrene vil også være av interesse, hvilke fylker og hvilke videregående skoler.

8. VEDLEGG

Vedlegg 1: Tilbudsstruktur utdanningsprogrammet bygg- og anleggsteknikk (BA)

Bygg- og anleggsteknikk

Utdanningsprogramkode: BA

Bygg- og
anleggsteknikk (S)

Særlop (2. til 4. år)

Særlop avviker fra hovedmodellen ved at det kun er ett års opplæring i skole. Lærekontrakt tegnes etter Vg1.

Byggrifterfaget (B)

Felerfaget (B)

Glassfaget (B)

Isolatorfaget (B)

Steinfaget (B)

Byggrifterarbeider
(Fagbrev)

Feler
(Svennebrev)

Glassfagarbeider
(Fagbrev)

Isolator
(Fagbrev)

Steinfagarbeider
(Fagbrev)

Kryssløp for bygg- og anleggsteknikk

Disse programområdene kan tas som kryssløp etter Vg1 fra bygg- og anleggsteknikk.

- » Anleggsgartner- og idrettsanleggsgfag
- » Design og trearbeid
- » Industriell møbelproduksjon

Vedlegg 2: Mandat og formål for de faglige rådene

Opplæringslovens § 12-2 fastslår opprettelse av faglige råd:

Departementet nemner opp faglege råd for fag- og yrkesopplæringa. Kvart fag eller fagområde som kan ha læretid i bedrift, skal vere knytt til eit fagleg råd. Departementet avgjer etter framlegg frå organet for samarbeid om fag- og yrkesopplæringa kva for faglege råd som skal skipast, storleiken på råda, kva for fagleg felt det enkelte rådet skal dekkje og reglement for oppgåvene til råda.

1. De faglige rådene er rådgivende organ og representerer ressurser innen det enkelte utdanningsprogram. Gjennom selvstendig initiativ og oppgaver skal rådene arbeide for å utvikle kvaliteten i fagene og se trender og utviklingstrekk som dekker arbeidslivets, den enkeltes og samfunnets fremtidige behov for kompetanse.
2. De faglige rådene skal ivareta den faglige helheten innen eget utdanningsprogram og se sammenhenger på tvers av bransjer og strukturen i opplæringen.

Ansvarsområder

Rådets oppgaver skal utføres i henhold til retningslinjene for samarbeidet mellom SRY, faglige råd og Utdanningsdirektoratet.

3. Partene i arbeidslivet skal gjennom de faglige rådene ha innflytelse på hele opplæringen i faget. På den delen av opplæringen som foregår i bedrift/virksomhet skal partenes forslag vektlegges spesielt. Gjennom de faglige rådene skal partene på ethvert tidspunkt kunne gi råd og innspill til innholdet i læreplanene.
4. De faglige rådene skal følge den faglige utviklingen innenfor rådets område og tilgrensende områder. Ved behov skal rådet ta initiativ til nyetablering, omlegging og nedleggelse av utdannelse. Det faglige rådet skal to ganger i løpet av oppnevningsperioden sende en redegjørelse om ovennevnte. Arbeidet skal baseres på forskning, analyser og prognoser. Redegjørelser for tilgang på læreplasser skal inkluderes. Arbeidet skal ses i sammenheng med det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet og informasjonssystemet for læreplaner. Utdanningsdirektoratet vil utarbeide oppdrag i tråd med retningslinjene for samarbeidet mellom SRY, faglige råd og Utdanningsdirektoratet.
5. De faglige rådene kan overfor Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet fremme saker knyttet til eget utdanningsprogram.
6. De faglige rådene skal gi råd i faglige spørsmål når Kunnskapsdepartementet eller Utdanningsdirektoratet ber om det.

Oppnevning, sammensetning og organisering

7. De faglige rådene oppnevnes av Utdanningsdirektoratet etter delegert myndighet fra Kunnskapsdepartementet for inntil fire år av gangen. Medlemmene representerer egen organisasjon og kompetanseområdet som de respektive utdanningsprogram består av.
8. De faglige rådene skal være sammensatt av like mange representanter fra arbeidstaker og arbeidsgiversiden. Inntil en tredjedel av rådet kan bestå av pedagogisk personale og representanter fra utdanningsmyndighetene. Elevorganisasjonen har en representant i hvert av de faglige rådene.

9. Utdanningsdirektoratet kan oppnevne observatører fra statlige myndigheter tilknyttet det enkelte faglige råd.

10. De faglige rådene konstituerer seg selv og skal etablere et arbeidsutvalg.

11. I samarbeid med sekretariatet kan de faglige rådene ved behov trekke inn ytterligere spisskompetanse og opprette arbeidsgrupper.

Sekretariat og møtevirksomhet

12. Utdanningsdirektoratet er sekretariat for faglige råd som vil ha direkte tilgang til det faglige miljøet som håndterer flertallet av de sakene rådet skal behandle.

Utdanningsdirektoratet skal utføre sekretariatsarbeidet i henhold til retningslinjene for samarbeidet mellom Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY), de faglige rådene og Utdanningsdirektoratet.

13. Hvert faglig råd har en sekretær i Utdanningsdirektoratet.

14. Sekretariatet kan i samarbeid med arbeidsutvalget anmode organisasjonene om å foreslå en ny representant i det faglige rådet dersom et medlem gjentagende ganger ikke deltar i rådets arbeid.

15. Utdanningsdirektoratet dekker reise- og oppholdsutgifter og møtekostnader for de faglige rådene.

Vedlegg 3: Mandat for de yrkesfaglige utvalgene

Utvalgene skal ta utgangspunkt i bransjens behov for kvalifiserte fagarbeidere.

Utvalgene skal levere en rapport 01.03.2016 der de presenterer en vurdering av løsninger som kan bidra til at bransjen eller sektoren investerer i lærlingordningen og at flere gjennomfører fag- og yrkesopplæringen med en relevant kompetanse. Opplæringstilbudene skal bli mer attraktive både for elever og bedrifter, og overganger videreutvikles.

Utvalgene skal vurdere og foreslå løsninger til utfordringer i bransjen eller sektoren knyttet til:

- rekruttering og verdsetting av fagarbeidere
- framtidig og udekket kompetansebehov og hvorvidt dette kan dekkes av fagarbeidere
- behovet for omstillingsdyktige fagarbeidere, herunder smal eller bred kompetanse

Utvalgene skal vurdere utviklingstrekk i samfunnet og arbeidsmarkedet som vil kunne få betydning for fag- og yrkesopplæringen på kort og lang sikt.

Avhengig av bransje/sector vil flere tema kunne være relevante, *for eksempel*:

- ny teknologi, økt digitalisering, omlegging til miljøvennlige løsninger
- konjunktursvingninger, konkurranse fra utlandet, effektivisering, endret forbruksmønster, endring i regelverk og økte krav til sikkerhet
- økt bruk av ufaglært arbeidskraft og innleid og/eller utenlandsk arbeidskraft
- økt sentralisering av virksomhetsstruktur, geografiske forskjeller, kjønnsstradisjonelle valg og demografi
- systemer for internopplæring
- økt akademisering

Utvalg 4 Bygg, elektro og industri

Hege Dillner, leder	Konserndirektør Veidekke
Katrine Holstad	Hr-direktør Kleven verft
Per Morten Hoff	Generalsekretær IKT Norge
Steinar Myhre	Konserndirektør – anlegg Skanska
Johan E Ravn	Seniorforsker Sintef, Teknologi og samfunn, avdeling teknologiledelse
Terje Beck	Leder av Opplæringskontoret for elektrofag og tilknyttet Nelfo Østfold
Henning Solhaug	Forbundssekretær i EL & IT forbundet
Tove Karlsrud	Vest-Agder Fylkeskommune
Gjermund Strømnes	Transportsjef ASKO
Randi Gresseth	Vice President HR, Kvaerner Verdalen

Les mer om gjennomgangen av tilbudsstrukturen og yrkesutvalgene på

<http://fagligerad.no/tilbudsstruktur/> .

Vedlegg 4: Vedtak rådsmøte 10. februar 2015 om gjennomgangen av tilbudsstrukturen

Mål: *Styrke kvaliteten på og relevansen av fag- og yrkesopplæringen ...*

Omfang:

- nedleggelse
- oppsplitting / sammenslåing av programområder og lærefag
- endring av opplæringsmodell
- forslag nye programområder og lærefag
- navneendring
- kryssløp

Vurdering av læreplanene inngår ikke i oppdraget

Framdrift:

Gjennomgangen må organiseres slik at man kan komme fram til endringsforslag som kan implementeres underveis

1. oktober 2015, delrapport fra faglige råd, del 1 av utviklingsredegjørelse

1. mars 2016, de faglige rådene leverer utviklingsredegjørelse, siste frist for endringsforslag

Slik vil vi løse oppdraget:

1. Fagarbeideren i framtidens bygg- og anleggsnæring, hva sier næringsstrategiene?
  - Bygg21
  - Transportplan, havnestrategi ..
  - Skog 22
2. Statistikk og annen og bakgrunnsmateriale, UDIR vil utarbeide "startpakker" i løpet av februar 2015
3. Gjennomgå/diskutere tidligere ikke iverksatte vedtak /ønsker vedrørende tilbudsstrukturen og gjenta, eventuelt justere, disse vedtakene. Eksempelvis
  - samlet utdanning skole + bedrift i 4 / 4,5 år er høvelig lengde for å oppnå fagarbeidernivået, dvs. kunne sjølstendig planlegge, produsere og kvalitetssikre innen hovedområdene i faget
  - skolen må ha et ansvar helt fram til fag-/svenneprøve
  - små fag – 1+3 med forskriftsfesta kursopphold hos kompetansesenter
  - "voksenfag" ut av skoletilbudsstrukturen, men med tilbud om 0+4 med forskriftsfesta kursopphold hos kompetansesenter (avkortning for gjennomført fellesfag/Vg1 BA).
  - 1 + 3 med veksling skole / bedrift for store fag som tømrer, rørlegger,
4. Diskutere uavklarte problemstillinger, eksempelvis:
  - dele Vg1 etter skillet bygg – anlegg
  - ny Vg2/Vg3 (reine fag med veksling, felles Vg2 i skole)
  - renhold til særløp eller?
  - treindustrifagene – gi til TIP?
  - forslag nye fag som vegsikring, byggelementmontør, ...
5. Samle i konkrete vedtak til forutsetninger og endret tilbudsstruktur

Vedlegg 5: Vedtak rådsmøte 2. og 3. juni 2015 om tilbudsstrukturen

Forutsetninger

- 1) Tilbudsstrukturen er utdanningstilbudene (skole + læretid) samt beskrevet sluttkompetanse/fagbenevning. Tilbudsstrukturen bygger på kompetansen fra ungdomskolen
  - a) Mange elevene starter fagutdanninga med svært lite erfaring fra praktisk arbeid fordi grunnskolen er akademisert (fravær av håndverksferdigheter), samt at praktisk arbeid generelt er lite til stede i urbane oppvekstmiljø
    - i) Ungdommer som føler seg usikker/lite motivert til å begynne på en konkret fagutdanning og/eller har behov for å forbedre karakterer, bør få tilbud om et Vg0 Yrkesfag
  - b) Tilbudsstrukturen vil ikke være tilpasset de med arbeidserfaring og/eller annen utdanningsbakgrunn som ønsker å ta det aktuelle fagbrevet. For voksne og de som kommer fra annen utdanning, f.eks. studieforbereende utdanningsprogram, må de utvikles egne utdanningstilbud for å oppnå tilsvarende kompetanse.
- 2) Fagbrev er det kompetansenivået som det er mulig å oppnå i en ungdomsutdanning på fire/fire og et halvt år etter ungdomskolen og hvor minst halvparten av utdanningstida er som lærling i praktisk utøvelse av faget i bedrift.
  - a) Utdanninga skal i tillegg til å gi ferdigheter i utførelse av et bredt spekter av arbeidsoppgaver i faget, legge vekt på forståelse av faget, teknologiske forutsetninger og forholdet til andre fag/profesjoner inklusive HMS, planlegging for rasjonell drift og logistikk. Kunnskaper og holdninger for livslang læring og utvikling av faget og egen kompetanse skal vektlegges.
  - b) Kompetansen vil ikke være uttømmende i faget. Det vil ofte mangle læreplaner som kan tilby "hele fagets bredde" fordi produksjonen er spesialisert og bedriftsstrukturen oppsplittet. Vitnemål og gjennomgående dokumentasjon må beskrive bredde og dybde i yrkeskompetansen ved avsluttet utdanning.
    - i) Det er økende krav fra oppdragsgiver om formell dokumentasjon av kvalifikasjoner/(spiss)kompetanse. Fagbrevet alene kan ikke dekke dette behovet, men må suppleres med kursbevis og dokumentasjon av erfaring.
    - ii) Det må utvikles tilbud om formell videreutdanning for de med fagbrev både i bredden (flere "moduler" i eget fag) og til arbeidsledelse, -planlegging etc. (fagskole/yrkeshøyskole)

Utgangspunkt

- 1) Tilbudsstrukturen handler om hvilken inngang til arbeidsmarkedet vi tilbyr ungdommen.
  - a) Det er naturlig å ta utgangspunkt i en beskrivelse av arbeidsmarked / bedriftsstruktur slik det er i dag og forventningene/ønskene for framtida slik de er beskrevet i Bygg21 og andre næringsaktører

- b) For smal/spesialisert ungdomsutdanning er feil i forhold til den enkeltes muligheter i arbeidsmarkedet og målet om stor evne til livslang læring for å fremme omstilling og innovasjon
- 2) Dagens Vg1 Bygg- og anleggsteknikk videreføres. Det er ikke til hinder for endringer som å tilføre utdanningsprogrammet nye fag og/eller flytte fag til andre utdanningsprogram. Hvordan læreplanen skal utformes og hvordan undervisningen skal organiseres, er imidlertid en annen diskusjon.
- a) diskusjonen om tilbudsstrukturen blir derfor i hovedsak forslag om endringer av dagens Vg2 og Vg3 inklusive fagenes omfang og innhold

Vedlegg 7: Innspill om nytt fagbrev i byggdriferteknikk

Rådets representanter fra NHO Service (Anne Jensen), Norsk Arbeidsmandsforbund (Helge Haukeland) og Fagforbundet (Jarle Kristoffersen) avholdte 20. oktober, på bakgrunn av oppfordring i utkast til rådets Utviklingsredegjørelse 2015/2016, et møte for å diskutere anbefalingen om etablering av fagbrev i byggdriferteknikk (VG2/VG3), som omfatter det eksisterende byggdrifterfaget, feierfaget, renholdsoperatørfaget og idrettsanleggsfaget.

Representantene fra NHO Service, Norsk Arbeidsmandsforbund og Fagforbundet stiller seg positive til deler av forslaget, men vil foreslå at feierfaget videreføres som særløpsfag etter ny modell, og at det under fagbrevet etableres en fordypning i skadesanering. Videre vil representantene fra NHO Service, Norsk Arbeidsmandsforbund og Fagforbundet foreslå at tittelen på fagbrevet blir fagbrev i drifts- og vedlikeholdsteknikk.

Norges brannskole i Tjeldsund (Nordland) tilbyr i dag kurs for lærlinger og praksiskandidater i feierfaget, på henholdsvis 17 og 8 uker, som skal gi den yrkesfaglige kompetanse som er nødvendig for å kunne avlegge svenneprøve i feierfaget. Dette er en opplæringsmodell som har vist seg å fungere godt, og representantene fra NHO Service, Norsk Arbeidsmandsforbund og Fagforbundet vil derfor foreslå at denne videreføres etter ny modell for særløpsfag. Norges brannskole vil på denne måten kunne fungere som et nasjonalt kompetansesenter for feierfaget.

Norsk Arbeidsmandsforbund har vurdert muligheten for å utredet et fagbrev i skadesanering som omfatter brannsanering, vannskade, innboskade og andre skader. Yrket som skadesanerer vil kunne inneholde elementer fra andre yrkesgrupper. Spesielt tømrer med tanke på bygningstekniske spørsmål, og renholdsoperatør når det gjelder rengjøring etter brann eller desinfisering. Representantene fra NHO Service, Norsk Arbeidsmandsforbund og Fagforbundet vil derfor foreslå at skadesanering etableres som en fordypning under VG2/VG3 Drifts- og vedlikeholdsteknikk.

Representantene fra NHO Service, Norsk Arbeidsmandsforbund og Fagforbundet foreslår derfor følgende fordypninger og yrkestitler under VG2/VG3. Drifts- og vedlikeholdsteknikk med følgende fordypninger og yrkestitler:

- Fordypning i renhold (Renholdsoperatør)
- Fordypning i skadesanering (Skadesanerer)
- Fordypning i byggdrift (Byggdrifter)
- Fordypning i idrettsanlegg (Idrettsoperatør)